

Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

“COOPilot Project”- Έργο επιδοτούμενο από την ΕΕ “The Role and the Importance of the Educational System in the Development of Cooperative Culture”

Cyprus Nicosia, Ministry of Finance, Multipurpose Hall

25 και 26 Ιανουαρίου 2018

1. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), σύμφωνα με στοιχεία του 2015, σε όλα τα κράτη μέλη και τις γειτονικές και υποψήφιας χώρες, υπάρχουν περίπου 160.000 συνεργατικές εταιρείες ή συνεταιρισμοί οι οποίοι παρέχουν 5,4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και έχουν άμεση επίδραση στην καθημερινή ζωή 123 εκατομμυρίων πολιτών, που είναι μέλη τους ¹
2. Οι συνεταιρισμοί είναι επιχειρήσεις των οποίων ο τρόπος λειτουργίας ακολουθεί ιδιαίτερες αρχές², που θα αποτελέσουν και το θέμα του σημερινού και αυριανού σεμιναρίου, οι οποίες διαφέρουν από αυτές των κεφαλαιουχικών εταιρειών (όπως οι “public or private limited companies”, αλλά και των προσωπικών επιχειρήσεων όπως οι “limited or unlimited partnerships”). Σε αυτές τις αρχές περιλαμβάνονται η διπλή ιδιότητα των μελών ως συνεταιριστών και πελατών, η αρχή της δημοκρατικής διακυβέρνησης της επιχείρησης, η δημιουργία μη διανεμόμενου αποθεματικού, και η διανομή των αποτελεσμάτων χρήσης με βάση την ποσότητα ή τον όγκο των πράξεων ή τις ώρες και ποιότητα εργασίας, που διενήργησε ο εταίρος μέσω του συνεταιρισμού.
3. Το συνεταιριστικό κίνημα στην Ευρώπη δεν απασχόλησε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα πρώτα χρόνια της ύπαρξης της ΕΕ παρά ελάχιστα. Είναι αλήθεια ότι οι θεσμοί στις Βρυξέλλες ενδιαφέρθηκαν, εφαρμόζοντας την Συνθήκη, κατά προτεραιότητα για την προώθηση της πολιτικής που απέβλεπε στην απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και υπηρεσιών από τη μια χώρα στην άλλη³. Έτσι εξετάσθηκε πρωτίστως το νομικό καθεστώς που διέπει τις κεφαλαιουχικές εταιρείες και ψηφίσθηκε μια σειρά μέτρων εναρμόνισης των εθνικών νόμων που αφορούσαν κυρίως τις “public capital companies limited by shares”. Σκοπός ήταν να διευκολύνουν τις διασυνοριακές⁴ εργασίες των κεφαλαιουχικών εταιρειών⁵, οι οποίες άλλωστε φέρουν το βάρος των διεθνικών συναλλαγών και είναι οι σπουδαιότεροι εργοδότες στην Ευρώπη. Η αλήθεια είναι ότι ελάχιστοι είναι οι συνεταιρισμοί που έχουν τέτοιες δραστηριότητες και μέλη από περισσότερες της μιας χώρες.

¹ <https://coopseurope.coop/sites/default/files/The%20power%20of%20Cooperation%20-%20Cooperatives%20Europe%20key%20statistics%202015.pdf>

² Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση International Co-operative Alliance. <http://www.ica.coop/Europe>

³ Άρθρα ΣΛΕΕ 49, 56, 63 και 114 για την εναρμόνιση. Οι συνεταιρισμοί είναι εταιρείες κατά την Συνθ. Λειτουργίας της ΕΕ αρθρ 104

⁴ Στοιχείο απαραίτητο για τη λήψη αποφάσεων από τα Κράτη Μέλη (αρχή της επικουρικότητας)

⁵ Ευρωπαϊκή Εταιρεία Μητρώο, κεφάλαιο εταιρειών, συγχωνεύσεις λογιστικοί κανόνες και έλεγχος από ορκωτούς λογιστές κλπ.

4. Μεγάλες όμως οργανώσεις αγροτικών και πιστωτικών κυρίως συνεταιρισμών ζήτησαν από την Επιτροπή να φροντίσει ώστε να δοθούν και σ' αυτές τα νομικά μέσα που θα διευκολύνουν τις διασυνοριακές δραστηριότητές τους, και έτσι να εξασφαλισθούν ίσοι όροι ανταγωνισμού με τις κεφαλαιουχικές εταιρείες με τις οποίες πολλοί μεγάλοι συνεταιρισμοί στην ΕΕ συνυπάρχουν, σε τομείς όπως οι τράπεζες, οι ασφάλειες, η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, κλπ.
5. Έτσι, το 1989 με την προτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή υιοθέτησε μια σπουδαία ανακοίνωση για τις επιχειρήσεις του τομέα της κοινωνικής οικονομίας⁶, και παράλληλα δημιούργησε ειδικό τμήμα στις υπηρεσίες της για να ασχοληθεί με τα διοικητικά και νομικά προβλήματα των ταμείων αλληλέγγυας ασφάλισης, των συνεταιρισμών, των μη κερδοσκοπιών οργανώσεων και πολύ αργότερα των ιδρυμάτων.
6. Το 1993 έγιναν προτάσεις προς το Συμβούλιο των Υπουργών και το Κοινοβούλιο για την ψήφιση κανονισμών που θα βοηθούσαν, κατ' αρχήν, αυτούς τους τύπους των επιχειρήσεων να πάρουν την ευρωπαϊκή μορφή και ανεξαρτήτως σκοπού, να μπορέσουν έτσι να δραστηριοποιηθούν διασυνοριακά με μεγαλύτερη ευκολία, ιδίως σε χώρες όπου το συνεταιριστικό κίνημα δεν χαίρει γενικά αναγνώρισης και ευνοϊκού περιβάλλοντος.
7. Τελικά υιοθετήθηκε μόνο η πρόταση για τον Ευρωπαϊκό Συνεταιρισμό το 2003⁷, ενώ οι άλλες τρεις προτάσεις αποσύρθηκαν από την Επιτροπή το 2006 λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος από τα κράτη να προωθήσουν αυτές τις μορφές επιχειρήσεων, αφού έχουν ελάχιστες διασυνοριακές δραστηριότητες. Τελικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι ούτε ο Ευρωπαϊκός Συνεταιρισμός στέφθηκε από επιτυχία, αφού 15 χρόνια αργότερα, υπάρχουν περίπου μόνο 60 τέτοιες μορφές κυρίως στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, υγείας και ασφάλισης ή και χωρίς σαφές αντικείμενο, όπως παροχή πληροφοριών, συμβουλών κλπ.
8. Εν τω μεταξύ το 2004, η Επιτροπή υιοθέτησε μια ειδική ανακοίνωση, για την προαγωγή των συνεταιρισμών στην Ευρώπη⁸, κείμενο που περιέχει κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική που θα ακολουθήσει η Επιτροπή και την οποία καλούνται επίσης τα Κράτη να υιοθετήσουν.
9. Σε αυτό το κείμενο και σε άλλα παρεμφερή αργότερα⁹, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το δυναμικό των συνεταιρισμών δεν έχει πλήρως αξιοποιηθεί και ότι η εικόνα τους θα έπρεπε να βελτιωθεί σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
10. Βεβαίως, ο κύριος σκοπός του κειμένου ήταν να πεισθούν τα νέα κράτη μέλη, που μόλις πριν από λίγα χρόνια εγκατέλειψαν το σύστημα της κεντρικά σχεδιαζόμενης οικονομίας, ότι οι συνεταιρισμοί είναι μορφές εμπορικών επιχειρήσεων με τις ιδιαιτερότητες τους και δεν είναι κολχόζ ή έμμεσα εργαλεία για την εκ νέου εθνικοποίηση της γης και των μέσων παραγωγής.

⁶ European Commission (1989) Business in the "Economie Sociale" sector. Europe's frontier-free market SEC (89) 2187, 18.12.1989

⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1435/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας, και οδηγία 2003/72/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για τη συμπλήρωση του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού όσον αφορά το ρόλο των εργαζομένων ΕΕ L207 της 18/8/03

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52004DC0018&from=EN>

⁹ Social Business initiative http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en

11. Η θέσπιση του κανονισμού του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού είχε ως συνέπεια την υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν μέτρα για την εφαρμογή του. Η Επιτροπή πιστεύει ότι το κείμενο αυτό υπήρξε μια καλή ευκαιρία για τις εθνικές Αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη, να αναλάβουν πρωτοβουλίες με σκοπό τη βελτίωση της νομοθεσίας, που αφορά τους συνεταιρισμούς και τη δημιουργία ενός ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για τη σύσταση συνεταιρισμών. Έτσι σε πολλά κείμενα που υιοθετήθηκαν πρόσφατα¹⁰, εξαιρείται ο σπουδαίος ρόλος της κοινωνικής οικονομίας και των συνεταιρισμών για την οικονομία και την δημιουργία θέσεων εργασίας.
12. Βεβαίως, τον σπουδαιότερο ρόλο αυτή τη στιγμή για την προώθηση των συνεταιρισμών κυρίως σε χώρες όπως αυτές που συμμετέχουν στο “COOPilot” Project, λόγω χάρη η Κύπρος, η Ελλάδα, η Σλοβενία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία παίζει η χρηματοπιστωτική κρίση, που συνεπάγεται την αδυναμία εξεύρεσης κεφαλαίων για την σύσταση νέων κεφαλαιουχικών εταιρειών ή για την επέκταση τους.
13. Ο συνεταιρισμός είναι μια μορφή εταιρείας που επιτρέπει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις MME να αποκτήσουν ορισμένα πλεονεκτήματα μεγέθους, όπως οι οικονομίες κλίμακας, η πρόσβαση στις αγορές συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε μεγαλύτερους δημόσιους διαγωνισμούς, η ενίσχυση της αγοραστικής τους δύναμης και της δυνατότητας προώθησης των προϊόντων στην αγορά.
14. Οι συνεταιρισμοί παρέχουν το κατάλληλο όχημα για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να αναλάβουν από κοινού δραστηριότητες και να μοιραστούν επιχειρηματικούς κινδύνους, διατηρώντας ταυτόχρονα την ανεξαρτησία τους.
15. Παράλληλα ο συνεταιρισμός εργαζομένων σε επιχείρηση της οποίας ο ιδιοκτήτης θέλει να αποσυρθεί ή στην περίπτωση υπερχρεωμένης εταιρείας, θα μπορούσε να συμβάλει στη διάσωση δεκάδων θέσεων εργασίας και στη συνέχιση λειτουργίας της επιχείρησης.
16. Ωστόσο, οι περισσότεροι εργαζόμενοι σε εταιρείες που διατελούν υπό καθεστώς προβληματικών επιχειρήσεων αγνοούν τις δυνατότητες αυτές και οι περισσότερες μικρές, κυρίως οικογενειακές, επιχειρήσεις δεν γνωρίζουν ότι η συνεταιριστική μορφή θα μπορούσε να είναι το κατάλληλο όχημα για την ανάπτυξή τους.
17. Τα προγράμματα εκπαίδευσης στον τομέα του δικαίου των επιχειρήσεων και σ’ αυτόν της επαγγελματικής κατάρτισης και διαχείρισης εταιρειών, σε πολλές χώρες, τείνουν να βασίζονται μόνο στο κυρίαρχο επιχειρησιακό μοντέλο, δηλαδή στις εταιρείες μετοχικού κεφαλαίου. Δεν είναι συνεπώς άξιο απορίας που οι νέοι επιχειρηματίες σπάνια προκρίνουν την επιλογή του συνεταιρισμού, ακόμα και όταν θα ήταν η πλέον κατάλληλη για τις δουλειές τους.
18. Η σημερινή δράση χρηματοδοτείται από την ΕΕ σε μια προσπάθεια κάλυψης του κενού αυτού. Κατά τη διάρκεια του διήμερου μπορούμε να συζητήσουμε θέματα που αφορούν δυσκολίες ίδρυσης και διαχείρισης συνεταιρισμού, δραστηριότητες με μη μέλη, φορολογία, ανταγωνισμό, επενδύσεις (χρηματιστήριο, επενδυτικούς

¹⁰ Απόφαση του Συμβουλίου <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13766-2015-INIT/en/pdf>

τιτλους, ομολογίες κλπ.), λογιστικά θέματα διατήρησης κεφαλαίων, και θέματα πολιτικών και καλών πρακτικών, όπως του κλειδώματος των περιουσιακών στοιχείων, που συνδέεται με το πρόβλημα της μετατροπής σε “rlcs” και εγκατάλειψης της αρχής της αλληλεγγύης και της αμοιβαιότητας μεταξύ των μελών, ή ακόμη της τάσης των συνεταιρισμών να ακολουθούν τακτικές και εμπορικές πολιτικές που εφαρμόζουν οι ανώνυμες εταιρείες.

19. Οι συνεταιρισμοί αντιστοιχούν στο 83% της ολλανδικής αγροτικής παραγωγής, στο 50% των γαλλικών τραπεζικών υπηρεσιών, στο 30% των χορηγήσεων και 21% των καταθέσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου, στο 35% του φινλανδικού λιανικού εμπορίου τροφίμων, στο 21% της υγειονομικής περίθαλψης στην Ισπανία, στο 60% της δασοκομίας στη Σουηδία και στο 19% της οικονομίας στην Ιταλία¹¹.

Απόστολος Ιωακειμίδης

Representative /member of the COOPilot Academic and Expert Committee

(ex Programme Manager – EU policies – Policy Manager of DG GROWTH)

apostolos.ioakimidis@gmail.com

¹¹ Every person in the Netherlands is member of at least one cooperative.

- 85% of Finnish population are members of a cooperative.
- 60% of Cypriot population were members of cooperative.
- 45% of Norwegian and Swedish population are members of a cooperative.
- 40% French population are members of a cooperative
- 0.7% of the UK's workforce employed by 6,815 co-ops, or 226,000 people and 13,6 mil members